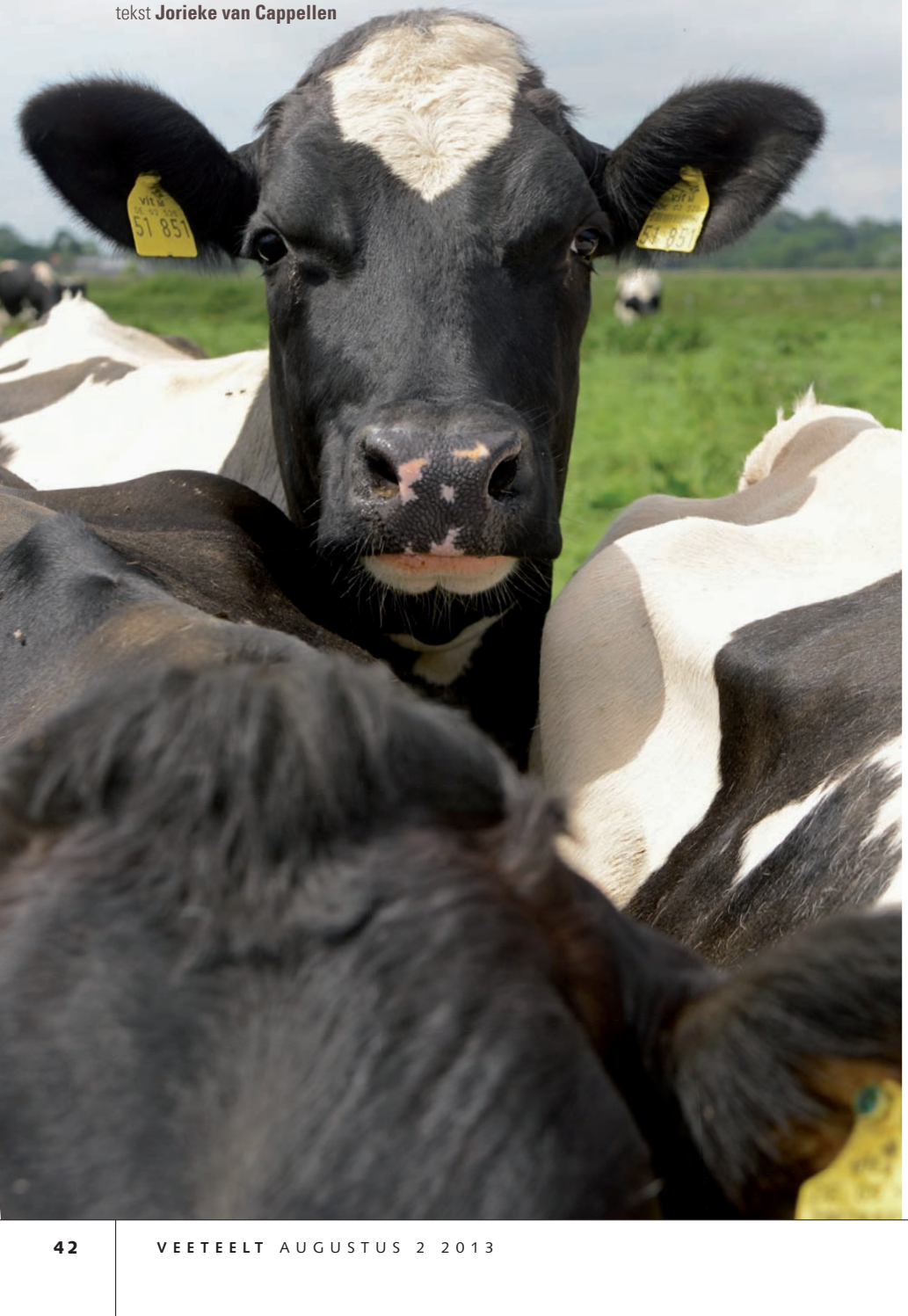
Arie Heida: 'Het zou mooi zijn als je koeien kon fokken die in drie lactaties vijftigduizend kilo melk produceren'

Het boerengeluk gevonden

Iemand die nog op zijn vijftigste besluit om koeien te gaan melken is een zeldzaamheid. Maar oud-stamboekinspecteur Arie Heida uit Joure is zo'n uitzondering. Ondanks Heida's grote passie voor fokkerij, is economie nu wel leidend op zijn eigen bedrijf in Hinte. 'Ik heb niets aan alleen mooie koeien in de stal.'

tekst **Jorieke van Cappellen**

Voor velen in de fokkerijwereld is Arie Heida (56) geen onbekende. Heida werkte in de jaren negentig jarenlang als stamboekinspecteur bij het toenmalige NRS en daarna als relatiebeheerder bij CRV voor de regio Midden-Friesland. Maar in 2006 ging het roer om. Heida en zijn vrouw Marijke streken neer in het noorden van Duitsland. Om er zélf te gaan boeren.

'De liefde voor koeien zit in mijn bloed', begint Arie Heida, aan de keukentafel op zijn bedrijf in Hinte. 'Mijn oom had een melkveebedrijf en daar was ik zodra ik kon fietsen. Aan het eind van de lagere school kende ik alle koeien uit mijn hoofd.' Vanwege rugklachten was zijn oom echter genoodzaakt om het bedrijf vroegtijdig te beëindigen, waardoor een overname er voor Heida niet in zat. Hij ging als inspecteur aan de slag. 'Een prachtige baan voor een koeiengek als ik.' Maar op zijn vijftigste kroop het bloed alsnog waar het niet gaan kon. Toen de toenmalige vriend van zijn dochter wel oren had naar een maatschap, kwam de vurige wens van een eigen bedrijf weer dichterbij. 'Nu kon het nog, dacht ik. In Nederland starten was met de hoge quotumprijzen geen optie. We hakten in 2006 daarom samen de knoop door om naar Noord-Duitsland te emigreren.'

Niet opgeven

In het Duitse Cirkwehrum werd een pachtbedrijf gevonden en Heida sloeg vol overgave aan het melken. Dat bleek echter van korte duur. 'We kregen van de verpachter geen mogelijkheden om het bedrijf te verbouwen, wat voor de bedrijfsontwikkeling wel nodig was. Bovendien liep kort daarna de relatie tussen mijn dochter en haar vriend stuk.'

Heida wilde absoluut verder boeren. 'Ik had nu net van de praktijk geproefd.' Met krappe financiële middelen viel een bedrijf zoeken niet mee, maar in het Duitse Hinte vonden Heida en zijn vrouw een bedrijf met mogelijkheden. De voormalige grupstalboerderij was in 1991 verbouwd tot een ligboxenstal met plek voor zestig koeien. Mede dankzij ondersteuning van de makelaar en goede boekhoudcijfers die hij de bank van het bedrijf

Arie en Marijke Heida
In 2006 ruilden Arie en Marijke Heida hun burgerbestaan in voor een leven als melkveehouder. Ondanks bewogen eerste jaren gaven ze niet op.

Aantal koeien:	**55**
Melkproductie:	**9590 4,01 3,39**
Melkquotum:	**507.000 kg**
Aantal hectare:	**34**
Tussenkalftijd:	**401 dagen**

in Cirkwehrum kon overhandigen, kreeg Heida de financiering rond voor het bedrijf in Hinte. Heida heeft de gebouwen en drie hectare grond in eigendom. 'De stallen van het bedrijf waren eenvoudig, maar prima in orde', blikt hij terug.
Ook in sociaal opzicht voelde het paar zich snel thuis op hun nieuwe stek. 'De buurt heette ons welkom met een boog van coniferentakken en bloemen en als er in de buurt iemand jarig is, komt iedereen een bakje koffie en een borreltje halen, het zogenaamde elfuurtje.'

Lang in de sneeuw

Sinds december 2010 melkt Heida in Hinte. De start was ronduit vreselijk, vertelt hij eerlijk. 'We kwamen midden in de sneeuw aan en die bleef nog lang liggen. Door de extreme kou en de overgang van de grup naar de ligboxenstal verloren we bijna tien koeien. Maar opgeven wilden we niet.'
Het tweede jaar kroop het bedrijf langzaam uit het dal. Het betekende hard werken, en nog steeds doen Arie en Marijke dat. 'Ik moest er in het begin vooral aan

Het uitmesten van de ligboxen met stro is handwerk

wennen dat een boer zeven dagen in de week moet werken', grapt de veehouder. Marijke helpt met de opfok van de kalveren, maar omdat ze ook nog een parttimebaan heeft bij het gemeentehuis in Joure, zet Heida het werk praktisch alleen rond. Het betekent hard werken, want het bedrijf kent geen ideale looplijnen. 'De ligboxenstal is niet onderkelderd; we hebben alleen een opslag voor vaste mest. Drijfmest injecteren is hier ook niet verplicht. We werken op deze grond, die vooral uit veen en zware klei bestaat, vooral met de sleepslang.'
Heida investeerde in een mestrobot die de vloer schuift. Maar het uitmesten van de ligboxen met stro is handwerk. In de winter gebeurt dat vijf keer per dag. 'Ik ben echt heel secuur op uiergezondheid, want uierontsteking is bijna altijd een managementfout', aldus Heida, die naar eigen zeggen bij slechts tien procent van de koeien droogzetters met antibiotica gebruikt. De droge koeien, die hij in een potstal houdt, staan vier weken droog. 'Dat doe ik heel bewust. Ik wil dat ze zo kort mogelijk uit het melkproces zijn', verklaart Heida. 'Zo verdien ik 15.000 liter melk extra op jaarbasis.'

Koeien afremmen in melkgift

Na drie jaar melken is het bedrijf in Hinte redelijk goed op de rit, constateert Heida. 'We groeien nog iets richting de zeventig koeien. Maar met 34 hectare grond zitten we qua groei aan ons maximum. We zijn, zeker voor Duitse begrippen, een zeer intensief bedrijf.'
Economie is absoluut leidend op het bedrijf. Met weinig middelen veel bereiken is daarom het motto. Dat is onder andere te zien aan het eenvoudige machinepark. 'Ik wil op één trekker en één bobcat het bedrijf kunnen doen.' Heida is niet te spreken over de relatief slechte kwaliteit van het Duitse weidegras. 'Het is echt een uitdaging om hier een goede kuil te maken. Inmiddels weet ik dat je na het maaien razendsnel moet inkuilen om kwaliteitsverlies tegen te gaan. De eerste snede van vorig jaar zat binnen 24 uur onder het plastic en heeft bij een drogestofpercentage van 28 procent 950 vem en een prima structuurwaarde.'
'Goed op de koeien passen' heeft de hoogste prioriteit. Gezondheid gaat er pertinent vóór productie. 'Ik wil wel hoogproductieve koeien, maar geen koeien die hoog pieken. Ik houd niet van vaarzen met 45 liter of koeien met meer dan 60 kg per dag. Ik heb liever persistente koeien. Koeien die pieken zijn koeien die ook het snelst gezondheidsproblemen krijgen. Extra werk met zulke koeien kan ik mij echt niet permitteren. Ik wil een vijfminutenkoe.' Koeien die naar Heida's oordeel te snel stijgen in hun productie na afkalven remt hij zelfs af. 'Ik zet ze terug in kracht-

Om kwaliteitsverlies tegen te gaan kuilt Heida zo snel mogelijk in

Bij de pinken kiest Heida voor het gebruik van gesekst sperma

voer en sommige krijgen een cortisonen-injectie om de melkgift terug te brengen.' Desondanks halen de koeien van Heida, die in de zomer overdag weidegang toepast en aan het voerhek een rantsoen voert voor 26 kg melk aangevuld met krachtvoer in de melkstal, een levensproductie bij afvoer van 52.000 kilogram melk. 'Persistentie vind ik heel belangrijk. Het zou mooi zijn als je koeien kon fokken die in drie lactaties vijftigduizend kilo melk produceren.'

Het afkalven gebeurt op een volle pens en een lege uier, zo is Heida's stelregel. 'De droge koeien krijgen de laatste twee weken voor afkalven volop ruwvoer van de eerste snee, hooi en een beetje mais, maar in geen geval krachtvoer.'

Krachtvoer voeren gebeurt op het oog van de meester. 'Ik let vooral op koesignalen. Het gedrag van de koe zegt veel over het rantsoen', weet Heida. 'Een koe die onrustig drentelt in de melkstal zit tegen bevangenheid aan. Zij gaat direct terug in krachtvoer. Koeien die na het melken meteen naar de ligbox gaan in plaats van het voerhek, zijn luie vreters. Ook zij gaan terug in krachtvoer.'

Economische denker

Voldoen de koeien van de oud-stamboek-inspecteur aan het gewenste fokdoel? Heida glimlacht. 'Van oorsprong ben ik een echte fokkerijman, maar inmiddels ben ik ook daarin een economische denker geworden. Aan alleen mooie koeien heb ik niets; ik moet de rekening kunnen betalen. Ik moet koeien met karakter hebben, want ik heb maar dertig vreetplaatsen. Fokkerij zet ik nu in een ander perspectief. Ik kies af en toe best voor een rietje duur sperma, maar het moet wel rendement opleveren. Ik kies bijvoorbeeld voor gesekst sperma op de pinken en op de vijftien beste koeien. Bovendien haal ik nu ook mijn uitdaging uit andere aspecten van het bedrijf. Ik vind het ook mooi om een goede kuil te maken en mijn grasland goed te beheren.'

Vergeleken met Nederland loopt de veeverbetering in Duitsland een beetje achter, vindt Heida. 'Tot tien jaar geleden mocht je alleen Duitse stieren gebruiken.' Inmiddels bevolken ook Kians, Kylians en Paramounts de stal van Heida. Heida kiest in zijn stierkeuze voor 60 tot 70 procent voor genoomstieren. Niet zozeer vanwege de productie, maar vanwege gezondheidskenmerken, waar genoomstieren volgens Heida nogal eens een stap voor hebben op oudere stieren. Lopend tussen het koppel in de wei komt de koeienliefhebber in Heida weer naar boven. 'Kijk deze Gibor. In haar tweede lactatie gaf ze 10.904 kg melk met 3,92% vet en 3,40% eiwit en ze is met 85 punten ingeschreven. Wat een spijkerharde koe is dat. Echt mijn beste fokkoe ook.'

Bedrijf is mammoettanker

Als Heida 65 jaar is, loopt de grondpacht van zijn bedrijf af. 'Ik hoop er tegen die tijd financieel goed voor te staan, met een goed lopend bedrijf met een knap koppel koeien', zegt Heida met een glimlach. Hij kijkt terug op bewogen eerste jaren als melkveehouder. 'Ik heb nu aan beide kanten van de tafel gezeten', zegt hij. 'En de praktijk blijkt dan toch altijd weer weerbarstiger dan je denkt. Een adviseur denkt in de snelheid van een speedboot. Een rekenmodel erbij en hup, de winst is berekend. Maar in de praktijk is een melkveebedrijf een mammoettanker die je maar traag kunt bijsturen. Rekenmodellen gaan niet altijd op, want een onverwacht nat voorjaar bereken je niet.'

Maar Arie en Marijke zijn gelukkige mensen tussen hun koeien. 'We koesteren het feit dat we deze kans om te boeren hebben gekregen. Boeren is niet makkelijk, maar de uitdaging om het rendement eruit te halen, stimuleert. Wat we hier begonnen zijn, willen we ook afmaken.' |

Heida past in de zomer overdag weidegang toe